

TANÍT A SZERZŐ: 15 KIS ZONGORADARAB

Eszembe jut ezekről az apró darabokról Picasso egyik ábrázolása, egy litográfiai sorozat, melyet évekkal ezelőtt a pasadenai Norton Simon Múzeum kiállításán láttam. Ebben a sorozatban 12 változatban láthatjuk egy műalkotás fejlődését, a téma ábrázolási módjának leegyszerűsödését. Az első változat is zseniális, de teljesen naturalista, a tizenkettedik ugyanazt egyetlen bravúros vonallal mutatja be. Felejthetetlen élménnyé vált ezáltal a lényeglátásra rámutatás folyamata és végeredménye.

Kocsár Miklós *15 kis zongoradarab* című sorozata a hetvenes években íródott. A Szerző célja volt, hogy a nagyobb művekben alkalmazott és akkor „kötelező korszerű” zenei eszközök felhasználását, lejegyzés módját a legegyszerűbb módon, a gyerekekkel is megismertesse.

Mely elvekkel találkozunk a sorozatban? – kérdeztem a Szerzőt.

- 1. A darabok tömörek, egyik sem haladja meg a klasszikus periódus méretét, vagy a négy soros népdalszerkezetet. Így egy gyerek is könnyen átláthatja őket.*
- 2. Hangközanyaguk – a hetvenes években leghasználatosabb kis szekund, nagy szeptim, tritonusz felhasználása mellett, melyre rámondhatjuk, hogy bizonyos fokig „ízlésterror” volt – a sorozat megmutatja, hogyan lehet a korszerű kifejezésbe bevonnani a többi hangközt is.*
- 3. Tudatos célom volt a szabadabb improvizáció lejegyzése. Ha a ritmus nincs pontosan tisztázva, a gyerekeknek kell kitalálni, átélni, formába önteni a művet. Emellett*
- 4. a pulzáció szabadságának megmutatása;*
- 5. A clusterek lejegyzésének, az aleatória bizonyos formájának használata.*
- 6. Mindegyik darab hangkészletében ott bujkál a szabadon kezelt 12 fokúság.*

Vessünk rövid pillantást az apró darabokra. A Szerző készségesen végigvezet mindegyik kis műalkotás háttérében meghúzódó irányelvein. Meglepő az a sokrétű gondolat, ami végül is letisztulva papírra kerül.

1.

28 *Baldzsnak*

TIZENÖT KIS ZONGORADARAB
FIFTEEN SMALL PIANO PIECES FÜNFZEHN KLEINE KLAVIERSTÜCKE

Semplice KOCSÁR

1

p *m.f.* *cantabile* *m.d.* *m.s.* *m.d.* *m.s.* *m.d.* *m.s.* *m.d.*

P *oso. Deciso* *forte f* *senza Ped.*

- Ebben a rendkívül egyszerűnek kinéző egy sorban számtalan ötlettel találkozunk. A darab mindössze hat ütemes, tagolása 1+1+2+2, de metruma háromféle: 5/4, 3/4, 4/4.
- Mindegyik ütem súlyon kezdődik, és mintha hangpárokat kötnénk össze, staccato, könnyedén végződik. Az utolsó két ütem viszont változást hoz: szünettel, majd pontozott értékkel indul.
- Hangkészlete a 12 fokúságra épül. Fontos szerepet tölt be a kis nóna.
- Emellett még egy mini kvintváltást is hallunk. Kétféleképpen is játszható:
- dolce, legato és piano, vagy határozottan: forte és staccato.

2.

* Vivace

2

mf *cresc.* *f* *p*

- A második darab is tele van remek ötletekkel.
- Formailag egy klasszikus periódus, bővítéssel (8+9 ütem).
- Metruma 2/4, de nem mindig szimmetrikus. Tagolása bővítéssel: 2+2+5.
- A 8 ütem összetartozik, itt egy sűrítést komponál a darabba a Szerző.

- Hangkészlete: a kis szekund-nagy szekunddal való játéka, logikus cserélgetése, és a kvint bővített vagy szűkített változata. Közben a darab közepén egy subito pianóval visszhanghatást kér a Szerző.
- A karjáték dominál, előadása könnyed játékot igényel, kisebb hangon indul, majd tölcészerűen kinyílik, határozottá válik.

3.

- Kvintváltó népdal formáció, tagolása:5+5 ütem, pentaton alapmotívuma egy ütemes. 3/8-ban lejegyzett, páratlan az ütemmutató, páratlan a mondat ütemszáma is.
- A jobb kéz fehér, a balkéz fekete billentyűkön játszik. A második öt ütemben az első ötöt fényképezzük egy kvinttel lejjebb.
- Egyszerre tanulhatjuk itt a legato és staccato játékot. Könnyedén, halkan kezdünk és a mondat végére egy rövid crescendóval a darab kinyílik.
- Nehéz feladatot adhat, hogy a karjátékot igénylő legatóval egyidejűleg az ugyancsak karos összefoglalást kívánó, de ugyanakkor aktívabb ujjmunkát is megvalósítsuk.

4.

- Tíz ütemes darab, melynek tagolása 5+5 ütem. A második öt az első transzpozíciója, jellegét tekintve kvintváltó és pentaton.
- Az ütem feloszlása 1+1+3, egyfajta karjátékot gyakorolunk, ahol mindkét kéz staccato játszik.
- Különleges összezsengésű hangzásélményt ad a 3-4-5. ütemben a dallammozgás. Kicsit üveges hangzású, rendkívül izgalmas, kaleidoszkópszerű.
- Az előadás elejének leggiero megszólaltatása indulatilag sűrűsödik, és egy crescendo berobbantja a fortét a frázis végén.

5.

- Ez a darab hangulatában teljesen eltér az előzőektől.
- Akusztikai játék, formailag szintén 10 ütemes (6+4), de valójában egy mondat.
- A jobb kézben mindvégig egyetlen D-dúr akkordot hallunk, az akkordot – mely piano – körbe bombázzák a balkézben lévő marcato, komplementer hangok, melyek kioltják a D-dúr akkord felhangjait. Ezt egy teljes ütem szünet követi, majd a három oktávot lefelé lépegetve megszólaló D hangok az akkord felhangjait újra felerősítik.
- A darab 4/4-es, a körbe bombázó motívum – ami tulajdonképpen egy tágfek- vésű moll felbontásnak mondható – először 4, majd 5, majd 6 hangból áll.
- Ha szabadon deklamálva, a pontosan beírt tagolás szerint játsszuk, a 4/4 ellenére eltűnnek az ütemvonalak, és egy hosszú izgalmasan tagolt mondat szólal meg.
- A balkéz motívumában lévő rotációban, lényegileg ugyanazok a hangok szólnak.

6.

- Nagyon egyszerű kis darab, egy szűkített kvint tanulmány. Építkezése: 4+4 ütem, szimmetrikus. Az alapakkord mindkét kézben szűkített kvint, és ezzel az egy hangközfogással ritmusjátékot hallunk.
- A tetőpont a harmadik csoport végén van, melyet a Szerző átkötéssel meg is erősít.
- A karjáték dominál. Izgalmas az ujjazat! Előadása játékos, könnyed, ötletgazdag legyen. Kérdés-felelet: 4 + 4 ütem. Középen tükörkép.

7.

- A kis darab 7 ütemes és teljesen más, mint az eddigiek. A balkéz nyugszik egy némán megütött egészhangokból álló clusteren, miközben a jobb kéz ugyancsak egészhangú skálatöredékekkel dekorálja. Ezek a motívumok páratlan hangúak, tükörkép formájában egyfajta hullámzásban mozognak le és fel.
- A belső szerkezet aszimmetriája is izgalmas. Némán leütjük a clustert melyen korona várakoztat arra, hogy a hangzást hallgatva felkészüljünk a

darab formálására. Dinamikailag tetőpontra kezdünk, leggiero játékot gyakorolhatunk itt. Mintegy „kiszórjuk” a kézfejből a hangokat, és egyidejűleg egy mozdulattal összefoglaljuk őket.

- A motivikus építkezés kérdés-felelet formájú is. Két-két ütem tartozik össze.

8.

- A balkézben lévő D orgonapont fölött kvintlépésekből rajzolódik egy egyre hosszabbodó motívumú tágfekvésű dallam, melyet szünetek tagolnak. Hosszuk különböző, és ez az előadásnak szabadságot kölcsönöz. A nagy lépések felett éreznünk kell a boltívet, ami áthidalja a távolságot.
- A dinamika indulati tetőpontra kezdődik, majd fokozatosan leépül.
- Különös az írásmód: a nyolcadokat összefogó vonal a szünet alatt is folytatódik, így egyértelmű, hogy a szünet időtartamban, mint hangzó zene képzelendő.
- Az ütemmutató szerint 2x3-ban kell gondolkoznunk, annak ellenére, hogy az alap kvintlépés a 3x2-ben való tagolást sugallja. Ugyanakkor a 6/8-os lüktetést nem szabad elveszíteni. Mi más ez, mint egy ötletes játék a belső történéssel.

9.

The image shows two staves of musical notation for piano. The top staff is in 3/4 time and begins with the tempo marking 'Andante' and the dynamic 'f espr.'. It features a series of triplets in the right hand and a bass line in the left hand. The tempo changes to 'poco rit.' and then 'poco meno'. The bottom staff continues the piece with 'poco rit.' and 'pp' dynamics, showing further triplet patterns and melodic lines in both hands.

- A darab egy 8 ütemes mondat, melynek tagolása 3+3 („eco”) +2. A dinamikailag decrescendáló darab utolsó két üteme Coda jellegű. A kromatikus skála hangjai szóródnak szét más-más regiszterbe. A Szerző a végén mutatja fel a 12 hangból álló utolsót, a GISZ-t. A Codában megjelenő puhán megszólaló H-C mintegy augmentálja az indító két hangot, és elszáll, mint egy sóhaj.
- A Szerző technikai javaslata: „*elindulunk súlyos karral, majd könnyebb karral játszunk és szinte csak érintve a billentyűt fejeződjék be a kis darab*”.

10.

10

Sostenuto

p cont.

pp

mp

pp

- Formailag két rész: 3+4 ütem. Ütemmutató nincs kiírva, ez azt sugallja, hogy szabadon adjunk elő. A szabadság 5/4-ben megkomponált és biztosított.
- Az első három ütem egy széles, szónoki gesztussal előadott jobb kéz szóló. Egy helyütt, mint egy gong, megszólal mély regiszterben egy puha cluster.
- A darab második fele polifonná válik és a 7. ütemben „két kürt” visszhangszerűen válaszol egymásnak.
- A darab szerkezete népdalvilágra emlékeztet: „kvartváltó”.

11.

11

Con moto

p

p

f

p

f

p

1/2 p

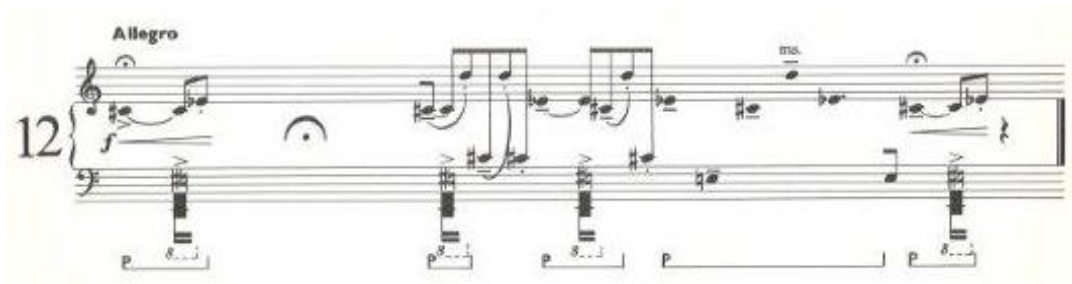
p

(rep. cca 2-3 volte)

- Ütemvonal nélkül lejegyzett kis darab. Három fő hangja van, amikre ugyanazzal a váltott kezes, auftakt jellegű repetíciós kis motívummal fut rá.
- A darab közepén egy szabad, aleatóriára jellemző néhány hangú motívum kitágítja a teret és időtartamot, pianóval kezdődik, és végül fortéra érkezik.
- Az utolsó hang előtti agogikától mintegy fennakad a befejezés. Virtuóz kis darab.

12.

- A darab egyetlen zenei gondolatból épül. Játék a kis- és nagy szekundokkal.
- Birkózás, ahol az egyik félnek állandóan erőt kell akumulálni, hogy a másik „hatalmas” ütéseit elhárítsa (cluster).
- Az első megjelenése után pihenünk (teljes korona!), erőt gyűjtünk, a harmadik cluster után bővítés, szélesítés következik. *”Erőteljes gesztusok szóljanak! Jó érzés foglalkozni velük, nem könnyűek.”*
- Fontosak a hirtelen váltások. Figyeljük meg a jobb kézben lévő Cisz-Esz lépéseken milyen utasítás van, mikor staccato, mikor tenuto. Nem mindegy!

13.

The image shows a musical score for a piece numbered 13. The score is written on two systems of staves. The first system starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a bass clef. The music is written in a free, flowing style with long, curved lines connecting notes. The second system continues the piece, ending with the instruction 'fsc. vibr.'.

- Ez az egyik legszebb kis darab. Poétikus, szabad, „világűr zene”. Hatalmas teret kell hogy megnyisson az előadó fantáziájában. A Szerző kérése: „*cristallino*”
- Óriási koronával kezdődik, alatta pedállal, „*kinyitjuk a zongorahangzás terét is megfoghatatlan zengésekre*” – fogalmazta Kocsár Miklós.
- Rengeteg változatban hallhattunk már kromatikusan egymás mellé tett hangokat – így még nem.
- Nincs ütembeosztás, a darab teljesen szabad, de a $\frac{3}{4}$ megadja a hangok közötti arányt. „*Az egész kis darab pp, úgy szóljon, mint amikor egy kristály poharat puhán megpendítünk.*”
- Az alap négy hang fokozatosan kiegészül eggyel, vagyis az egybetartozó egységek megnyúlnak. A ritmusértékek nélküli lejegyzésre jellemző a pulzáció szabadsága, a megoldást itt is a gyerekre bízta a Szerző.

14.

The image shows a musical score for a piece titled "Libero". The score is written for piano and is divided into two systems. The first system consists of three staves: a treble clef staff with a cluster of notes, a middle staff with a melodic line, and a bass clef staff with a melodic line. The second system also consists of three staves, with the top staff featuring a complex texture of multiple voices. The score includes various musical notations such as dynamics (pp, mp, p, cresc., poco a poco, f), articulation (accents), and performance instructions like "Libero". The piece is marked with "m.d." (morendo) and "ms." (meno mosso) throughout.

- A darab két részből áll. Az első a balkéz monológja, melyet a jobb kéz színez, először egy clusterrel, majd nagy íveket leíró mélyebb – magasabb hangokkal.
- A szabad bevezetés után az anyag felforrósodik, besűrűsödik és rázuhan a záró hangra. A felhevült matéria a Coda jellegű C-hangokkal lecseng, és végül elhal.
- Lejegyzése is érdekes: a nyolcad hosszú, vízszintes zászlója alatt szabadon deklamálnak a hangok.
- A kezek elosztása teljesen folyamatos, és úgy használhatjuk, ahogy kényelmesen adódik.

15.

- Ütemvonal nélküli szabad lejegyzésű kis darab. A két kezet cserélgetve karos játékra van lehetőség. (mindez természetesen a XX. századi eszközökkel történik.) Jobbára kis szekunddal kis nóna formájában lépegetünk, ami változatos ritmussal hallható.
- A Szerző több darabban is személyes jelenlétű, improvizatív hozzáállást kíván, de találunk a művek között olyat is, melyeket szilárdabb ritmikával, a leírtaknak megfelelően kell előadni.
- ...
- Következzék ismét annak a vastapsos sikernek rövid emlékezete, ami e művek előadását kísérte külföldön. A koncert éppen Miklós napon volt és a Szerző névnapi köszöntőként kapta ezeket a sorokat egyik-másik jelenlévőtől.

Congratulations Mr. Kocsar
for writing this wonderful music!
I look forward to having this music
to teach to my students. It's such
a pleasure to hear great thoughts
expressed so perfectly and to the
point — no excess! This is a
great achievement.

Diane Goolkasian Rahbee

I enjoyed hearing your pieces so much. Thank
you D. Kinsell

The pieces were enjoyable and expressed
the mood and titles very well.

We need more of your wonderful
pieces. Keep the inspiration alive!

Irene Reed
Maine Reisman

We in Boston appreciate your music!

Minuetta Kessler

Helena Vesterman

I loved the spontaneity, wit and
integrity of your pieces. Miss Abraham's
playing was wonderful. Would love to
perform them myself.

Tanya Barkegyan (pianist)

Mr. Kocsár, gratulálok Önnek, hogy megírta
ezt a csodálatos zenét. Várom, hogy
meglegyen nekem is ez a zene, és
taníthassam a növendékeimnek. Nagy öröm
hallani igazi nagy gondolatokat, melyek ilyen
kifejezőek, fején találják a szöveget. Ez nagy
vívmány.

Diane Goolkasian Rahbee

Annyira örültem, hogy hallhattam az Ön
darabjait! Köszönöm.

Jane ...

A darabok élvezetesekek, hangulatokat
fejeznek ki és a címek kitűnőek.

Irene Reed

Többre van szükségünk az Ön csodálatos
darabjaiból. Kérem tartsa életben az
inspirációt

Main Reisman

Mi itt Bostonban nagyra értékeljük az Ön
alkotásait!

Minuetta Kessler, Helena Vesterman,
zeneszerzők

Nagyon tetszett darabjainak spontaneitása,
szellemessége és egységessége. Az előadás
kitűnő volt. Magam is szívesen játszánám
ezeket a darabokat.

Tanya Bertanjan – zongorista

Mr Kocsar — terrific — short — sweet —
to the point — direct and funny —

Thank you

Emily Corbato

I have enjoyed very much your short compositions.
they are very witty and at times comical.

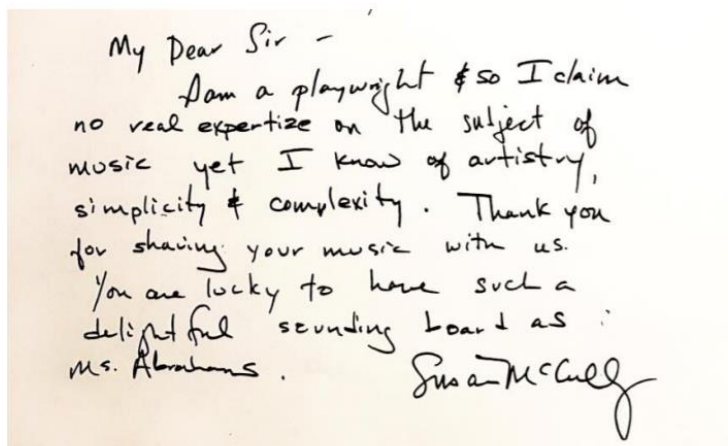
Harry J. — zeneszerző

Mr. Kocsár, darabjainak kifejezése erőteljes
és magával ragadó, pompás. Az volt az
érzésem, hogy ez egy marék drágakő.
Köszönöm!

Emily Corbato – képzőművész, fotós

Nagyon élveztem az Ön rövid darabjait.
Nagyon szellemesek!

Harry J. – zeneszerző

Kedves Uram,

én drámaíró vagyok, így nincs jogom ahhoz, hogy igazi hozzáértőként nyilatkozzak a zenéről. Mégis van fogalmam a művészetről, az egyszerűségről, és a komplexitásról. Köszönöm, hogy megosztotta velünk zenéjét. Szerencsés, hogy olyan ragyogó közvetítője van...

Susan McCullif

Kedves Tanár Úr!

A Sors közbeszólt, de nem tudunk, mert nem lehet búcsúzni! Ezek a művek is letéteményesei egy Mester gondolatainak, egy korszaknak, és a jövő generációja tovább viszi, tovább adja őket.

A zenét tanuló ifjúság nevében is – KÖSZÖNJÜK!

Ábrahám Mariann

*

KOCSÁR MIKLÓS: HANG-PORTRÉK (1996)
zongorára

<https://www.youtube.com/watch?v=v3RIVb7N4aQ>

(„hivatkozás megnyitásával” hallgatható)

A sorozat 20 darabjának bemutatója a **MMA**-án, 1996 őszén volt. (Előadó: Á. M.)

A *link*-ben hallható 4 kis darab is a bemutatón hangzott el.